

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.08.2003, sp. zn. 3 Tdo 853/2003, ECLI:CZ:NS:2003:3.TDO.853.2003.1

Číslo: 3/2004

Právní věta: Na rozdíl od trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1 tr. zák., se u vylákání výhody na povinných platbách podle § 148 odst. 2 tr. zák. (např. uplatnění nadměrného odpočtu daně z přidané hodnoty) výslovně nevyžaduje, aby se tak stalo ve větším rozsahu (nyní nejméně 50 000 Kč). Za předpokladu, že výhodu na povinných platbách lze vyjádřit finančně, mohla by být skutková podstata trestného činu podle § 148 odst. 2 tr. zák. formálně naplněna vylákáním uvedené výhody v jakékoliv výši. Rozsah pachatelem vylákané výhody však není zcela bezvýznamný pro právní posouzení věci. Při zjištění, že pachatel získal jen zanedbatelnou výhodu na některé z povinných plateb, a nejsou-li zde jiné okolnosti zvyšující stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (§ 3 odst. 4 tr. zák.), lze učinit závěr, že není naplněna materiální podmínka trestnosti činu ve smyslu § 3 odst. 2 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.08.2003

Spisová značka: 3 Tdo 853/2003

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Trestný čin zkrácení daně poplatku a podobné povinné platby

Předpisy: § 148 odst. 2 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného F. H. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 11. 2002 sp. zn. 8 To 439/2002, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 3 T 41/2002.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 29. 7. 2002 sp. zn. 3 T 41/2002 byl obviněný F. H. uznán vinným pokusem trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 148 odst. 2 tr. zák., který po skutkové stránce spočíval v tom, že „v této věci odsouzený K. J. vystavil na obchodní jméno obžalovaného F. H. jako odběratele fakturu č. Y, datovanou dnem 20. 7. 2000 znějící na částku 157 448,20 Kč, č. X datovanou dnem 25. 7. 2000 a znějící na částku 45 632,90 Kč a č. Z datovanou dnem 4. 8. 2000 a znějící na částku 45 719, 50 Kč za odebrané zboží, které však ve skutečnosti odebráno nebylo, přičemž obžalovaný, aniž by uvedené

faktury hradil, uplatnil u Finančního úřadu pro Prahu 10, dne 25. 10. 2000 nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty za třetí čtvrtletí 2000 ve výši 44 866 Kč, který mu však nebyl uznán a proplacen.“ Dále byl uznán vinným trestným činem pojistného podvodu podle § 250a odst. 1, 3 tr. zák. Za tyto trestné činy byl odsouzen podle § 148 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku. Podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. byl výkon uloženého trestu podmíněně odložen na zkušební dobu dvou let. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. věta za středníkem mu byla uložena povinnost ve lhůtě podmíněného odsouzení podle svých sil nahradit škodu, kterou svým trestným činem způsobil. Podle § 148 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. a § 53 odst. 2 písm. a) tr. zák. byl obviněnému dále uložen úhrnný peněžitý trest ve výměře 50 000 Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebyl peněžitý trest vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání pěti měsíců. Výrokem podle § 228 odst. 1 tr. ř. bylo rozhodnuto tak, že obviněný je povinen nahradit poškozené České pojišťovně, škodu ve výši 184 667 Kč.

O odvolání obviněného proti tomuto rozsudku rozhodl ve druhém stupni Městský soud v Praze usnesením ze dne 25. 11. 2002 sp. zn. 8 To 439/2002, jímž je podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl. Rozsudek soudu prvního stupně tak nabyl právní moci dne 25. 11. 2002 (§ 139 odst. 1 písm. b/ cc/ tr. ř.).

Proti shora citovanému usnesení odvolacího soudu, jímž byl zamítnut jeho řádný opravný prostředek, podal obviněný F. H. prostřednictvím svého obhájce ve lhůtě uvedené v ustanovení § 265e odst. 1 tr. ř. dovolání. Uplatněným dovolacím úvodem byl důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Ve vztahu k pokusu trestného činu podle § 148 odst. 2 tr. zák. dovolatel v odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku namítl, že již v přípravném řízení a později v rámci podaného odvolání poukazoval na skutečnost, že typový stupeň společenské nebezpečnosti jednání uvedeného v § 148 odst. 1 a § 148 odst. 2 tr. zák. musí být v zásadě stejný, neboť takové jednání zákon sankcionuje stejným trestem a ve vyšších odstavcích ustanovení § 148 tr. zák. uvádí shodné znaky kvalifikované skutkové podstaty. Protože pro naplnění skutkové podstaty podle § 148 odst. 1 tr. zák. se vyžaduje zkrácení daně v částce nejméně 50 000 Kč, je podle dovolatele třeba vycházet z toho, že rovněž k naplnění znaků uvedených v § 148 odst. 2 tr. zák., pokud lze tyto znaky finančně vyjádřit, je třeba způsobit škodu nejméně ve shora uvedené výši. Pokud je pak zvýhodnění jiného charakteru než finančního, musí jít o takové zvýhodnění, které svým významem představuje ekvivalent částky nejméně 50 000 Kč. V této souvislosti dovolatel zdůraznil, že materiální stránku trestného činu nelze obcházet tím, že pod ustanovení § 148 odst. 2 tr. zák. by byla podřaditelná i taková jednání, která jsou „jednoznačně finančně vyjádřitelná a jsou vlastně protipólem snížení daňové povinnosti o určitou konkrétní částku“. Je tudíž nezbytné, aby s ohledem na již konstatovaný typový stupeň nebezpečnosti činu pro společnost měli stejné postavení pachatelé trestného činu podle § 148 odst. 1 tr. zák. i podle § 148 odst. 2 tr. zák. Poněvadž dovolateli bylo kladeno za vinu, že pokus trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné platby podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 148 odst. 2 tr. zák. spočíval ve vykázání tzv. nadměrného odpočtu daně z přidané hodnoty toliko ve výši 44 866 Kč, je podle jeho přesvědčení zřejmé, že napadeným usnesením i rozsudkem, který mu předcházela došlo k porušení trestního práva hmotného v ustanovení § 148 odst. 2 tr. zák. ve vztahu k § 89 odst. 11 tr. zák.

Dovolatel soudům obou stupňů vytkl dále to, že porušily též ustanovení § 250a tr. zák., byl-li uznán vinným skutkem právně kvalifikovaným jako trestný čin pojistného podvodu. V tomto případě má podle dovolatele porušení hmotného práva trestního svůj základ v porušení hmotného práva procesního, když jak Obvodní soud pro Prahu 10 tak Městský soud v Praze vycházely z výpovědi svědka T. učiněné před zahájením trestního stíhání a jako tzv. listinné důkazy měly použít materiály obstarané finančním úřadem, včetně výpovědí konkrétních fyzických osob. Tyto osoby ovšem

nevypovídaly po řádném poučení podle trestního řádu jako svědci a považovat tyto výpovědi za listinné důkazy je podle názoru dovolatele nepřipustným obcházením zákona. Vadným procesním postupem soudů bylo proto porušeno i jeho právo na spravedlivý proces.

Obviněný proto v závěru dovolání navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení zrušil v plném rozsahu a věc vrátil Městskému soudu v Praze k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda jsou v předmětné věci splněny podmínky přípustnosti dovolání podle ustanovení § 265a tr. ř., a shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., protože bylo rozhodnuto ve druhém stupni, dovolání napadá pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé a směřuje proti rozhodnutí, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., kterým byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest. Dovolání současně splňuje náležitosti předpokládané v ustanovení § 265d odst. 2 věta první tr. ř. a § 265f odst. 1 tr. ř.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. To znamená, že s poukazem na uvedený dovolací důvod není možné se domáhat přezkoumání skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto hodnotit správnost a úplnost skutkového stavu ve smyslu § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř. Případy, na které dopadá ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je tedy nutno odlišovat od případů, kdy je rozhodnutí založeno na nesprávném skutkovém zjištění. Skutkové vady totiž nejsou důsledkem nesprávného hmotně právního názoru. Je-li pravomocné rozhodnutí založeno na zásadních nedostatcích ve skutkových zjištěních, umožňuje zákon dosáhnout nápravy takových vad ostatními mimořádnými opravnými prostředky, zvláště pokud k pochybení došlo v neprospěch obviněného.

Východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. proto bude především popis skutku obsažený v příslušném výroku napadeného rozhodnutí ve věci samé, popř. i další okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (především trestního, ale i jiných právních odvětví).

Jestliže obviněný F. H. poukazuje v dovolání na to, že rozhodnutí soudů obou stupňů týkající se trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1, 3 tr. zák. jsou založena na předcházejícím vadném procesním postupu, jenž měl podle jeho názoru za následek tzv. neúčinnost a tedy i nepoužitelnost části důkazů, je zřejmé, že tyto námitky se netýkají hmotně právních otázek, nýbrž vadně zjištěného skutkového stavu věci jako důsledku vytýkaných procesních vad. S těmito skutečnostmi pak dovolatel spojuje svůj závěr o porušení (hmotně právního) ustanovení § 250a tr. zák. o trestném činu pojistného podvodu, jímž měl být neprávem uznán vinným. S přihlédnutím k důvodům, které Nejvyšší soud blíže rozvedl v předcházejících odstavcích, lze dále dovodit, že obviněný zčásti opřel své dovolání o argumentaci, kterou pod výše uplatněný dovolací důvod podřadit nelze, byť na něj jinak formálně odkázal.

Naproti tomu námitky dovolatele vztahující se k pokusu trestného činu zkrácení daně, poplatku a jiné povinné platby podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 148 odst. 2 tr. zák. jsou z hlediska dovolacího důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. relevantní.

Trestného činu zkrácení daně, poplatku a jiné povinné platby podle § 148 odst. 1 tr. zák. se dopustí pachatel, který ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou jim podobnou povinnou platbu. Podle § 148 odst. 2 tr. zák. se uvedeného trestného činu dopustí pachatel, jenž vyláká výhodu na některé z povinných plateb uvedených v odstavci 1. K tomu je třeba poznamenat, že odstavec 2 je samostatnou skutkovou podstatou, jež byla do trestního zákona zavedena novelou provedenou zákonem č. 253/1997 Sb.

Na rozdíl od zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1 tr. zák. se u vylákání výhody na povinných platbách podle § 148 odst. 2 tr. zák. (v posuzovaném případě uplatnění nadměrného odpočtu daně z přidané hodnoty) nevyžaduje, aby se tak stalo ve větším rozsahu (nyní nejméně 50 000 Kč - viz rozhodnutí č. 20/2002 - I. Sb. rozh. tr.). Za předpokladu, že výhoda na povinných platbách má téměř vždy finanční charakter, lze současně dovodit, že skutková podstata trestného činu podle § 148 odst. 2 tr. zák. by mohla být formálně naplněna vylákáním uvedené výhody v jakékoliv výši. Tím by ovšem mohla vzniknout disproporce v postihu za uvedené trestné činy, které s ohledem na zákonem stanovenou stejnou trestní sankci jsou svým významem srovnatelné. To znamená, že u každého trestného činu podle § 148 odst. 2 tr. zák. je zapotřebí bedlivě posuzovat stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, zda je vyšší než nepatrný (§ 3 odst. 2 tr. zák.) podle kritérií uvedených v § 3 odst. 4 tr. zák. Z tohoto hlediska bude mít značný význam i rozsah vylákané výhody na některé z povinných plateb.

K výše uvedenému je ovšem nutno poznamenat, že by bylo nesprávné stanovit ekvivalent (rovnocennost) mezi zkrácením povinné platby ve smyslu ustanovení § 148 odst. 1 tr. zák. a vylákáním výhody na některé z povinných plateb podle § 148 odst. 2 tr. zák., který by u obou trestných činů měl být vyjádřitelný finanční částkou „nejméně 50 000 Kč“, jak se toho ve svém dovolání domáhá obviněný F. H. U trestného činu podle § 148 odst. 2 tr. zák. totiž jednání pachatele nespočívá v pouhém neoprávněném snížení (zkrácení) daně, poplatku a podobné povinné platby v rámci existující povinnosti. Zákon zde předpokládá jednání závažnější povahy, jež lze charakterizovat jako zvláštní případ podvodu, když za vylákání výhody se považuje fingované předstírání skutečnosti, z níž má vyplývat povinnost poskytnout pachateli bezdůvodné plnění, na které nemá podle zákona nárok. Rozsah získané výhody zde proto má výlučně materiální význam, jako jedno z kritérií spoluurčující stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (§ 3 odst. 4 tr. zák.). Rozsah pachatelem vylákané výhody však není zcela bezvýznamný pro právní posouzení věci. Při zjištění, že pachatel získal jen zanedbatelnou výhodu na některé z povinných plateb, a nejsou-li zde jiné okolnosti zvyšující stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (§ 3 odst. 4 tr. zák.), lze učinit závěr, že není naplněna materiální podmínka trestnosti činu ve smyslu § 3 odst. 2 tr. zák.

V posuzovaném případě obviněného F. H. vycházely oba soudy ze skutkového stavu, jak byl zjištěn a popsán ve výroku soudu prvního stupně (viz výše), tj. že obviněný za zboží, které ve skutečnosti neodebral a neuhradil, uplatnil u příslušného finančního úřadu dne 25. 10. 2000 nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty ve výši 44 866 Kč, který mu však nebyl uznán a proplacen. Takto zjištěnému skutkovému stavu odpovídá právní kvalifikace skutku jako pokusu trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 148 odst. 2 tr. zák. Popsané skutkové okolnosti a zejména rozsah výhody, kterou obviněný F. H. hodlal inkriminovaným jednáním vylákat, přitom s ohledem na kritéria rozhodná pro posuzování stupně nebezpečnosti činu pro společnost podle § 3 odst. 4 tr. zák. vylučují závěr, že vzhledem k chybějícím materiálním znakům (§ 3 odst. 2 tr. zák.) nejde o trestný čin, resp. jeho pokus (§ 8 odst. 1 tr. zák.). Za tohoto stavu nelze považovat dovolání obviněného v žádném směru za opodstatněné.

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Nejvyšší soud dovolání odmítne, jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné. S ohledem na shora uvedené důvody Nejvyšší soud proto v souladu s citovaným ustanovením zákona dovolání obviněného F. H. odmítl, přičemž toto své rozhodnutí učinil za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.